

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL V. K. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2016 m. balandžio 20 d. Nr. 242-132

Vilnius

Lietuvos bankas gavo V. K. (toliau – Pareiškėjas) atstovės advokatės A. S. (toliau – Pareiškėjo atstovė) pateiktą kreipimąsi, kuriuo Pareiškėjo atstovė prašo išnagrinėti ginčą, kilusį tarp jos atstovaujamo Pareiškėjo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančio per Lietuvoje įsteigtą filialą, (toliau – Draudikas) dėl Draudiko veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos Pareiškėjo teisės.

N u s t a t y t a:

2015-02-13 Pareiškėjas gavo Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Draudikų biuras) pretenziją, kurioje nurodyta, kad 2014-11-06 eismo įvykio kaltininkas S. B. (S. B.) minėto eismo įvykio metu vairavo Pareiškėjui nuosavybės teise priklausančią transporto priemonę VW *Golf*, (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Transporto priemonė), dėl kurios nebuvo sudaryta transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis, todėl Pareiškėjas, būdamas Transporto priemonės savininkas ir pažeidęs pareigą sudaryti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, privalo Draudikų biurui atlyginti nukentėjusiam asmeniui išmokėtą 1 639,20 Eur išmoką.

2015-03-24 Pareiškėjas sumokėjo Draudikų biurui reikalaujamą 1 639,20 Eur sumą.

2015-05-14 Pareiškėjas raštu kreipėsi į Draudiką su prašymu atlyginti patirtus nuostolius, motyvuodamas tuo, kad 2014-11-06 eismo įvykio metu turėjo galioti 2014-08-27 transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis, todėl Draudikas turėjo pareigą atlyginti eismo įvykyje nukentėjusiam asmeniui patirtą žalą.

2015-05-14 Draudikas atsakyme į Pareiškėjo prašymą nurodė, kad „įprastinė transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis (*duomenys neskelbtini*) po išrašymo buvo sugadinta Draudiko duomenų bazėje. Remiantis Draudiko atstovės Tarpininkės A. G. paaiškinimu, sutarties sudarymą inicijavo asmuo, kalbantis moldaviškai, pateikęs automobilio pirkimo-pardavimo sutartį, kurioje pirkėjas buvo nurodytas Moldovos pilietis. Kaip teigia Draudiko atstovė, po to, kai ji išrašė draudimo polisą ir pareikalavo jį apmokėti, klientas pareiškė, kad neturi reikiamos pinigų sumos, todėl draudikė sutartį sugadino duomenų bazėje. Draudiko atstovė teigia, kad jokio pinigų priėmimo kvito nerašė ir draudimo poliso klientui nedavė.“

2015-09-24 Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į Draudiką, pateikė draudimo poliso kopiją ir paprašė atlyginti Pareiškėjo nuostolius (2 749,20 Eur – Draudikų biurui sumokėtą 1 639,20 Eur sumą ir 1 110 Eur palūkanas pagal paskolos sutartį), o nesutinkant, pateikti visus Draudiko turimus duomenis, susijusius su įprastinės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Draudimo sutartis) ir draudimo poliso išrašymu, sudarymu ir sunaikinimu.

2015-10-19 Draudikas pateikė atsakymą į Pareiškėjo 2015-09-24 prašymą ir nurodė, kad neturi pagrindo nagrinėti Pareiškėjo prašymo dėl žalos atlyginimo, nes, Draudiko turimais

duomenimis, įmoka už Draudimo sutartį liko nesumokėta, be to, net ir tuo atveju, jei Draudimo sutartis nebūtų buvusi sugadinta duomenų bazėje, vis tiek būtų nutraukta suėjus įstatyme nustatytam terminui kaip neapmokėta ir 2014-11-06 eismo įvykio metu būtų buvusi negaliojanti.

Pareiškėjas su tokia Draudiko pozicija nesutinka. Pareiškėjo atstovės Lietuvos bankui pateiktame kreipimesi nurodoma, kad Draudiko atsakymuose į Pareiškėjo prašymus nurodyta informacija visiškai neatitinka tikrovės, o tai leidžia abejoti Draudiko tarpininkės paaiškinimais. Pareiškėjo atstovė atkreipia dėmesį į tai, kad Pareiškėjui buvo išduotas draudimo polisas, kurio galiojimo data nuo 2014-08-27 iki 2015-08-15. Pareiškėjo atstovės teigimu, priešingai, nei nurodo Draudiko tarpininkė, asmuo, inicijavęs Draudimo sutarties sudarymą ir nurodytas draudimo polise, yra ne Moldovos pilietis ir nekalba šios šalies kalba, todėl vien šių Draudiko tarpininkės paaiškinimų pagrindu Draudikas nepagrįstai atsisakė vykdyti Pareiškėjo pretenzijoje išdėstytą reikalavimą. Pareiškėjo atstovės vertinimu, esant pakankamai duomenų (Pareiškėjo vardu išrašytam ir jam išduotam draudimo polisui), akivaizdu, kad Pareiškėjas tinkamai ir laiku įvykdė visas savo prievolės, t. y. sudarė Draudimo sutartį, sumokėjo joje nurodytą sumą, todėl 2014-11-06 eismo įvykio metu Pareiškėjui priklausanti Transporto priemonė buvo apdrausta. Šiuo atveju yra rimtas pagrindas teigti, Pareiškėjo atstovės manymu, kad dėl Draudiko darbuotojų (tarpininkų) kaltės (klaidos) Draudimo sutartis nebuvo tinkamai įforminta ir įregistruota, todėl Pareiškėjas patyrė nuostolių. Atsiliepime taip pat nurodoma, kad Draudikas nepateikė motyvuoto atsakymo ir paaiškinimo, iš kur Pareiškėjas turi Draudiko antspaudu ir parašu patvirtintą draudimo polisą, jeigu, pagal jo paaiškinimus, Draudimo sutartis nebuvo sudaryta ir draudimo poliso Draudiko tarpininkė Pareiškėjui nedavė. Pareiškėjo atstovė nesutinka ir su Draudiko argumentu, kad bet kuriuo atveju Draudimo sutartis 2014-11-06 eismo įvykio metu nebūtų galiojusi, nes būtų nutraukta: Pareiškėjo atstovė nurodo, kad Draudimo sutarties nutraukimo tvarką reglamentuoja teisės aktai, kurie numato pareigą draudimo bendrovei, prieš nutraukiant sutartį, raštu informuoti draudėją, tačiau Draudikas duomenų, kad tokį pranešimą būtų siuntęs Pareiškėjui, nepateikė, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad Draudimo sutartis būtų buvusi nutraukta ir negaliojanti. Kreipimesi Pareiškėjo atstovė prašo atlyginti Pareiškėjo patirtus nuostolius.

Draudikas nesutinka su kreipimesi Pareiškėjo atstovės išdėstytais argumentais ir teigia, kad kilus ginčui su Pareiškėju kreipėsi į savo tarpininkę, parengusią Draudimo sutartį. Draudikas nurodo, kad, pagal tarpininkės paaiškinimus, Draudimo sutartis buvo rengiama 2014-08-27, tačiau, klientui nesumokėjus draudimo įmokos, minėta sutartis buvo sugadinta ir „išmesta į šiukšliadėžę“. Be to, remiantis tarpininkės paaiškinimu, Draudimo sutarties sudarymą inicijavo asmuo, kalbantis moldaviškai, pateikęs automobilio pirkimo-pardavimo sutartį, kurioje buvo nurodyta, kad pirkėjas yra Moldovos pilietis. Draudiko teigimu, tarpininkė taip pat nurodė, kad jokio pinigų paėmimo kvito neišrašė ir draudimo poliso klientui nedavė. Draudikas nurodo, kad Draudiko informacinėje sistemoje galiojančios Draudimo sutarties nėra, ši sutartis (liudijimas ir žalioji kortelė) buvo sugadinta duomenų bazėje iš karto, kai tik buvo išrašyta (2014-08-27 23:06:17 Draudimo sutartis, liudijimas ir žalioji kortelė išrašyti; 2014-08-27 23:07:49 Draudimo sutartis, liudijimas ir žalioji kortelė sugadinti duomenų bazėje). Kadangi, Draudiko duomenimis, draudimo įmoka pagal Draudimo sutartį nebuvo sumokėta (Draudiko prašymu Pareiškėjas nepateikė pinigų paėmimo kvito), net ir tuo atveju, jei nebūtų sugadinta Draudiko duomenų bazėje, ji būtų nutraukta suėjus Lietuvos Respublikos draudimo įstatyme nustatytam terminui ir 2014-11-06 eismo įvykio metu būtų negaliojanti. Draudiko nuomone, nors įprastinė transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis įsigalioja ir tada, kai nėra įmokos, tikėtina, kad dėl šios priežasties, jog Draudimo sutarties sudarymą inicijavo moldaviškai kalbantis asmuo, kuris ketino išvykti už Lietuvos Respublikos ribų, ir buvo labai maža tikimybė, kad pavyktų atgauti įmoką vėliau, Draudiko tarpininkė nedavė draudimo poliso, nes nebuvo sumokėta. Vadovaudamasis atsiliepime nurodytais argumentais, Draudikas mano, kad Draudimo sutartis 2014-11-06 eismo įvykio metu buvo negaliojanti, todėl jis neturi pareigos kompensuoti Pareiškėjui prašomos sumos.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktos medžiagos, nagrinėjamu atveju ginčas tarp šalių yra kilęs dėl Draudimo sutarties, kaip įprastinės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties (toliau – TPVCAPD sutartis), sudarymo aplinkybių, t. y. ginčo šalys nesutaria, ar Draudikas ir Pareiškėjas, kaip Transporto priemonės savininkas, buvo sudarę pirmiau minėtą sutartį, kurios pagrindu būtent Draudikas būtų turėjęs išmokėti 2014-11-06 eismo įvykio metu nukentėjusiam trečiajam asmeniui draudimo išmoką.

Dėl Draudimo sutarties sudarymo.

Vertinant Pareiškėjo Draudiko atžvilgiu keliamo reikalavimo pagrįstumą, pažymėtina, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPD įstatymas) 6 straipsnio 1 dalimi, TPVCAPD sutartis sudaroma vadovaujantis šiuo įstatymu, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (toliau – Civilinis kodeksas), Lietuvos Respublikos draudimo įstatymu, Lietuvos banko patvirtintomis Standartinėmis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygomis ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, jeigu šis įstatymas nenustato kitaip.

Civilinio kodekso 6.162 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad sutartis sudaroma pateikiant pasiūlymą (oferta) ir priimant pasiūlymą (akceptas) arba kitais šalių susitarimą pakankamai įrodančiais veiksmais. Pasiūlymas sudaryti sutartį laikomas oferta, jeigu jis yra pakankamai apibūdintas ir išreiškia oferento ketinimą būti sutarties saistomam akcepto atveju (Civilinio kodekso 6.167 straipsnio 1 dalis). Akceptu laikomas akceptanto pareiškimas arba kitoks jo elgesys, kuriuo pareiškama, kad oferta priimama. Tylėjimas arba neveikimas savaime nelaikomas akceptu. Akceptas sukelia teisinių padarinių nuo to momento, kai jį gauna oferentas (Civilinio kodekso 6.173 straipsnio 1, 2 dalys). Civilinio kodekso 6.990 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad draudimo sutartis sudaroma draudikui akceptuojant draudėjo pasiūlymą (prašymą), pateiktą draudikui, arba draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti sutartį. *Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.989 straipsnio 2 dalimi, draudimo sutartį patvirtina draudimo liudijimas (polisas).*

Kaip matyti iš atsiliepime dėstomų aplinkybių, Draudikas neneigia aplinkybės, kad buvo sudaryta Draudimo sutartis (kaip nurodo Draudikas, „išrašyta sutartis, liudijimas ir žalia kortelė“), tačiau teigia, kad klientui nesumokėjus draudimo įmokos, minėta sutartis buvo sugadinta ir „išmesta į šiukšliadėžę“. Be to, Draudiko nuomone, *tikėtina*, kad dėl tos priežasties, kad Draudimo sutarties sudarymą inicijavo moldaviškai kalbantis asmuo, kuris ketino išvykti už Lietuvos Respublikos ribų, ir buvo labai maža tikimybė, kad pavyktų atgauti įmoką vėliau, Draudiko tarpininkė nedavė draudimo polisą, nes nebuvo sumokėta, t. y. Draudiko akceptas sudaryti Draudimo sutartį nebuvo gautas. Pažymėtina, kad minėti Draudiko teiginiai yra tik spėjimai ir nėra pagrįsti objektyviais įrodymais, t. y. Draudikas savo atsisakymą tenkinti Pareiškėjo reikalavimą ir atlyginti 2014-11-06 eismo įvykio metu nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytą žalą iš esmės grindžia prielaidomis: iš Draudiko kartu su atsiliepimu pridėtų jo turimų informacinės sistemos duomenų spausdinio vaizdo (angl. *Print screen*) kopijų neįmanoma nustatyti, ar Draudimo sutartis buvo sudaryta ir išrašyta žaliaji kortelė, kaip ir galimo vėlesnio šių dokumentų sunaikinimo laiko, taip pat nėra duomenų, *įrodančių* Draudiko tarpininkės teiginį, kad išrašytas polisas iškart buvo sugadintas. Šalia informacinės sistemos duomenų spausdinio vaizdo (angl. *Print screen*) kopijų yra tik įrašytų duomenų komentaras: „Polisas (*duomenys neskelbtini*) buvo suvestas į sistemą 2014-08-

27. Polisą į sistemą darbuotoja A. G.. Polisas 2014-08-27 buvo atspausdintas. Vėliau polisas buvo sugadintas. Sugadinimo operaciją atliko tas pats darbuotojas A. G.“ Šis komentaras pateiktas jau po 2015-03-17 atlikto Draudimo sutarties ir žaliosios kortelės audito. Be to, Draudikas atsiliepime vadovaujasi savo tarpininkės paaiškinimais, kad draudimo poliso ji Pareiškėjui ar kitam asmeniui nėra davusi, tačiau ginčo nagrinėjimo medžiagoje esantys Pareiškėjo atstovės pateikti įrodymai – Draudimo sutarties poliso (liudijimo) kopija, paneigia šiuos Draudiko tarpininkės teiginius ir pagrindžia Pareiškėjo poziciją, kad nagrinėjamo ginčo atveju Draudikas išreiškė savo valią dėl Draudimo sutarties sudarymo (t. y. akceptavo Pareiškėjo prašymą sudaryti Draudimo sutartį) ir kad Pareiškėjui buvo suteiktas Draudimo sutarties sudarymo aplinkybę įrodantis Draudimo sutarties polisas.

Papildomai pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 20056-04-25 nutarimu Nr. N-52 patvirtintos Draudimo liudijimų (polisų) registracijos ir apskaitos tvarkos 7.2 papunkčio nuostatas draudimo liudijimų (polisų) registracija ir apskaita turi būti tvarkoma taip, kad draudimo liudijimo (poliso) gražinimas būtų patvirtintas draudimo liudijimą (polisą) gražinusio draudimo įmonės darbuotojo, draudimo tarpininko ir draudimo liudijimą (polisą) priėmusio šios tvarkos 6 punkte paskirto (įgalioto) draudimo įmonės darbuotojo parašais arba elektronine identifikacija. Vadovaujantis minėtos tvarkos 8 punktu, „Draudimo įmonės, naudojančios programinę įrangą draudimo liudijimų (polisų) duomenims sukurti ir spausdinti, *privalo užtikrinti galimybę bet kuriuo momentu identifikuoti kiekvieno sukurto draudimo liudijimo (poliso) egzemplioriaus duomenis, įskaitant ir sugadintų ar anuliuotų draudimo liudijimų (polisų) duomenis*, taip pat asmenis (draudimo įmonės darbuotojus ir draudimo tarpininkus), kurie sukūrė konkretų draudimo liudijimo (poliso) egzempliorių. Draudimo įmonė privalo užtikrinti, kad tik jos įgalioti asmenys, kuriuos galima identifikuoti bet kuriuo momentu, galėtų sukurti ir spausdinti draudimo liudijimus (polisus), taip pat *privalo užtikrinti sukurtų draudimo liudijimų (polisų) duomenų saugumą ir teisingumą*.“ Vis dėlto, kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų, Draudiko informacinės sistemos duomenų spausdinio vaizde (angl. *Print screen*) esantys įrašai apie Draudimo sutartį (polisą) ir žaliąją kortelę neleidžia tinkamai identifikuoti, kada buvo išrašytas Draudimo sutarties sudarymą patvirtinantis polisas ir žalioji kortelė, taip pat neleidžia tiksliai nustatyti, kokie veiksmai (spausdinimas, pasirašymas, sunaikinimas, šalims (šaliai) nusprendus atsisakyti sudaryti sutartį, ir pan.) buvo atliekami su pačiais dokumentais. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, poliso duomenimis, Draudimo sutartis yra sudaryta būtent tarp Pareiškėjo ir Draudiko, patvirtinant tai abiejų šalių parašais. Pažymėtina, kad šis Draudimo sutarties faktą patvirtinantis draudimo polisas nėra nuginčytas ir pripažintas negaliojančiu sandorių negaliojimų pagrindais, tuo savo pozicijos neigdamas ir Draudikas. Taigi, nors Draudikas nurodo, kad tikėtina, jog Draudiko tarpininkė nedavė draudimo poliso, kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad pats Draudikas neginčija Pareiškėjo turimo draudimo poliso autentiško ir jame esančių Draudiko antspaudo ir Draudiko tarpininkės parašo tikrumo. Civilinėje teisėje faktų įrodomumo problema sprendžiama remiantis tikimybių pusiausvyros principu, t. y. faktas gali būti pripažintas įrodytu, jei šalies, kuri juo remiasi, pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad jis yra, nei kad jo nėra¹, todėl nesant kitų, be draudimo poliso, ar jį paneigiančių įrodymų, darytina išvada, kad vis dėlto labiau tikėtina, kad šalių susitarimas sudaryti Draudimo sutartį įvyko ir Draudimo sutartis tarp ginčo šalių buvo sudaryta.

Įvertinus TPVCAPD sutarties sudarymą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad ši sutartis – konsensualinė sutartis, t. y. ji įsigalioja nuo šalių sutarto (atitinkamoje sutartyje nurodyto) momento. Taigi, TPVCAPD įstatymas ir kiti TPVCAPD sutarties sudarymą reglamentuojantys teisės aktai nesieja TPVCAPD sutarties sudarymo fakto su įmokos sumokėjimu

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-08-25 nutartis c. b. A. R. v. J. R., G. A., Vilniaus apskrities viršininko administracijai ir kt., bylos Nr. 3K-3-304/2008; 2008-03-26 nutartis c. b. L. Z. v. K. Ž., bylos Nr. 3K-3-187/2008; 2004-10-04 nutartis c. b. V. B., R. Ž. v. AB „Panevėžio duona“, byla Nr. 3K-3-513/2004.

ar įmokos kvito turėjimu: vadovaujantis TPVCAPD įstatymo 9 straipsnio 1 dalies nuostatomis, draudimo sutartis įsigalioja nuo joje nurodytos datos. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad įmokos gavimas negali būti laikomas draudiko akceptu sudaryti TPVCAPD sutartį. TPVCAPD įstatymo 11 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad „draudikas negali atsisakyti mokėti išmokos, jei draudžiamasis įvykis įvyko per laikotarpį, už kurį draudėjas draudimo sutartyje nustatytu laiku nesumokėjo draudimo įmokų, ar per laikotarpį, kai draudėjas buvo atleistas nuo draudimo įmokos mokėjimo“, o pagal minėto įstatymo 11 straipsnio 5 dalies nuostatas: „Jeigu draudėjas nustatytu laiku nesumokėjo draudimo įmokos, draudikas turi teisę reikalauti už kiekvieną pavėluotą dieną 0,04 procento delspinigių nuo nesumokėtos sumos, jei draudimo sutartyje nenustatyta kitaip.“ Be to, vadovaujantis TPVCAPD įstatymo 11 straipsnio 7 dalies nuostatomis: „Jeigu draudėjas draudimo sutartyje nustatytu laiku nesumokėjo draudimo įmokos už teikiamą pagal draudimo sutartį draudimo apsaugą ir per tą laikotarpį pagal šią draudimo sutartį apdrausta transporto priemone buvo padaryta žala arba žala buvo padaryta, kai draudėjas buvo atleistas nuo draudimo įmokos mokėjimo pagal šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalį, draudikas, išmokėjęs išmoką, turi teisę reikalauti iš draudėjo grąžinti dėl padarytos žalos draudiko išmokėtas sumas.“

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas TPVCAPD įstatymo nuostatas ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, pažymėtina tai, kad Draudimo sutarties, kaip konsensualinės sutarties, *sudarymo* faktui konstatuoti nagrinėjamu atveju nėra reikšminga aplinkybė, kad Pareiškėjas neturi draudimo įmokos sumokėjimą patvirtinančio kvito kopijos. Kaip jau buvo minėta, draudimo įmokos nesumokėjimas sukelia TPVCAPD įstatymo 11 straipsnio 5–7 dalyse nurodytas pasekmes, tačiau nepaneigia sutarties sudarymo fakto.

Vertinant Draudiko teiginį, kad net ir nesugadinta duomenų bazėje Draudimo sutartis vis tiek būtų nutraukta praėjus įstatymo nustatytam terminui, pažymėtina, kad TPVCAPD sutarties nutraukimą ir pabaigą reglamentuoja TPVCAPD įstatymo 7 straipsnis, kurio 1 dalyje nustatyta, kad draudėjas turi teisę nutraukti TPVCAPD sutartį, raštu įspėjęs draudiką ne mažiau kaip prieš 15 dienų iki numatomo draudimo sutarties nutraukimo dienos. TPVCAPD sutartis taip pat gali būti nutraukiama draudiko iniciatyva, jei draudėjas sutarties neįvykdo ar netinkamai įvykdo ir jei tai yra esminis draudimo sutarties pažeidimas (TPVCAPD įstatymo 7 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004-04-23 nutarimu Nr. N-47 patvirtintų Standartinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygų (toliau – Standartinės sąlygos) 27 punkte nurodyta, kad „draudėjas už draudimo sutartimi suteiktą draudimo apsaugą privalo mokėti draudikui draudimo sutartyje nustatytais terminais nustatyto dydžio draudimo įmokas. Draudėjui nesumokėjus draudimo įmokos ar jos dalies draudimo sutartyje nustatytu laiku, draudikas apie tai privalo pranešti draudėjui raštu, kad draudėjas draudimo sutartyje nustatytu laiku nesumokėjo draudimo įmokos už teikiamą pagal draudimo sutartį draudimo apsaugą bei nurodyti Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 11 straipsnio 5 ir 7 dalyse numatytas draudimo įmokos nesumokėjimo pasekmes.“ Taigi, vadovaujantis minėtomis teisės aktų nuostatomis, tuo atveju, jei Draudikas būtų pripažinęs Draudimo sutartį sudaryta nuo jos sudarymo momento, nėra pagrindo teigti, kad ši sutartis būtų buvusi nutraukta suėjus tam tikram terminui, nes TPVCAPD įstatymo sutarties sudarymą ir nutraukimą reglamentuojančios teisės aktų normos nenumato automotinio TPVCAPD sutarties nutraukimo, jeigu yra draudimo įmokos nesumokėjimo aplinkybių. Atsižvelgiant į tai, kad Draudikas nepripažįsta Draudimo sutarties sudarymo fakto, duomenų, kad jis būtų informavęs Pareiškėją apie draudimo įmokos nesumokėjimą ir siekęs nutraukti Draudimo sutartį, ginčo medžiagoje nėra.

Nagrinėjamo ginčo kontekste būtina atkreipti dėmesį į TPVCAPD ypatumą – įstatymų leidėjas tokiam draudimui suteikia privalomąjį pobūdį. Draudėjai negali pasirinkti, sudaryti civilinės atsakomybės draudimo sutartį ar ne. Pagal TPVCAPD įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatas, Lietuvos Respublikos teritorijoje naudojamos transporto priemonės privalo būti apdraustos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu. Taigi,

TPVCAPD sutartis – privaloma imperatyviųjų teisės normų reguliuojama sutartis (viešoji sutartis), sudaroma standartinių sąlygų pagrindu.

Vertindamas minėtą TPVCAPD įstatymo nuostatą, kasacinis teismas yra nurodęs, kad tokiu teisiniu reguliavimu sudaręs eismo dalyvių turtinių interesų draudimo sistemą ir nustatęs privalomą dalyvavimą joje įstatymų leidėjas siekia užtikrinti šių visuomeninių santykių stabilumą. Šis siekis atspindi tiek Europos Sąjungos, tiek ir nacionaliniuose teisės aktuose eksplicitiškai ir implicitiškai išdėstytus pagrindinius TPVCAPD teisinio reguliavimo tikslus: užtikrinti tiek žalą patyrusio trečiojo asmens nuostolių atlyginimą, tiek transporto priemonės valdytojo turtinių interesų apsaugą, kai nustatoma jo, kaip transporto priemonės valdytojo, civilinė atsakomybė. Į šiuos teisinio reguliavimo tikslus atsižvelgtina aiškinant ir taikant TPVCAPD įstatymo nuostatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011-04-18 Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga).

TPVCAPD tikslas – garantuoti dėl šiuo draudimu apdraustos transporto priemonės poveikio eismo įvykio metu nukentėjusių ir patyrusių žalą trečiųjų asmenų nuostolių atlyginimą įstatyme ir sutartyje nustatytos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo suma, taip pat užtikrinti transporto priemonę naudojančių valdytojų turtinius interesus, susijusius su civiline atsakomybe, kilusia naudojant šiuo draudimu apdraustą transporto priemonę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. rugsėjo 30 d. nutartis byloje UADB „Ergo Lietuva“ v. V. B., G. B., bylos Nr. 3K-3-382/2009).

Vadovaujantis šalių pateiktais ir ginčo nagrinėjimo medžiagoje esančiais įrodymais, esant abipusei šalių valiai sukurti sutartinius teisinius santykius ir sudarius atitinkamą susitarimą, jei nėra įstatyme numatytų atvejų, kada ši sutartis negalėtų įsigalioji arba būtų nutraukta, ir jei Draudikas nepateikia konstatuotas aplinkybes paneigiančių įrodymų, taip pat atsižvelgiant į pirmiau nurodytus TPVCAPD teisinio reguliavimo tikslus, nėra teisinio pagrindo pripažinti Pareiškėjo ir Draudiko Draudimo sutartį kaip nesudarytą, todėl Draudiko pozicija nepripažinti Draudimo sutarties sudarymo aplinkybės vertintina kaip teisiškai nepagrįsta.

Dėl nuostolių dydžio.

Standartinių sąlygų 30 punkte nurodyta, kad draudimo sutartis įsigalioja nuo draudiko ir draudėjo sutartos datos, nurodytos draudimo sutartyje. Nagrinėjamo ginčo atveju draudimo polise nurodyta, kad Draudimo sutartis įsigalioja 2014-08-27 ir galioja iki 2015-08-26. Atsižvelgiant į tai, kad 2014-11-06 eismo įvykis įvyko Draudimo sutarčiai tarp ginčo šalių jau įsigaliojus ir jai galiojant, darytina išvada, kad būtent Draudikas turėjo pareigą atlyginti valdant Pareiškėjui priklausantią Transporto priemonę trečiajam nukentėjusiam asmeniui padarytus nuostolius.

Kaip matyti iš Pareiškėjo atstovės Draudikui teiktos pretenzijos, Pareiškėjas savo nuostolius vertina 2 749,20 Eur ir Draudiko prašo kompensuoti ne tik Draudikų biurui sumokėtus 1 639,20 Eur, bet ir 1 110 Eur palūkanas. Pareiškėjo atstovė nurodo, kad Pareiškėjas, siekdamas sumokėti 1 639,20 Eur pagal Draudikų biuro pateiktą pretenziją, 2015-03-24 buvo priverstas sudaryti paskolos sutartį su UAB „MCB Finance“. Šios paskolos sutarties pagrindu Pareiškėjui buvo suteiktas 1 500 Eur kreditas ir Pareiškėjas įsipareigojo paskolos davėjui grąžinti šią sumą bei sumokėti 1 110 Eur palūkanas.

Draudikas atsiliepime nurodo, kad Pareiškėjo reikalavimas kompensuoti palūkanas yra nepagrįstas, nes pagal TPVCAPD įstatymo nuostatas Draudikas privalo kompensuoti tik su eismo įvykiu susijusių nukentėjusio trečiojo asmens žalą.

Pagal TPVCAPD įstatymo 3 straipsnio 2 dalies nuostatas, TPVCAPD sutartimi apdraudžiama draudimo sutartyje ir (arba) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytą transporto priemonę naudojančių valdytojų civilinė atsakomybė dėl žalos padarymo. Įvykus draudžiamajam eismo įvykiui, draudikas įpareigojamas išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią nukentėjusio trečiojo asmens nuostolius, kurie buvo padaryti draudiko bendrovėje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju

draudimu apdrausta transporto priemone. Vadovaujantis TPVCAPD įstatymo nuostatomis, draudiko mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPD 2 straipsnio 2, 5 dalys). Pažymėtina, kad šiuo atveju Pareiškėjo prašomos atlyginti palūkanos, kurias Pareiškėjas turėtų sumokėti paskolą suteikusiai bendrovei, nėra vertintinos kaip Pareiškėjo nuostoliai, atsirandantys dėl jo, kaip Transporto priemonės savininko, civilinės atsakomybės dėl 2014-11-06 eismo įvykio, bet kaip papildomi Pareiškėjo nuostoliai, atsiradę Draudikui neįvykdžius pareigos pripažinti Draudimo sutartį sudaryta ir galiojančia ir pareigos įregistruoti ją teisės aktų nustatyta tvarka. Taigi Pareiškėjo prašomos kompensuoti palūkanos yra jo nuostoliai, atsiradę dėl to, kad Draudikas neįvykdė dėl Draudimo sutarties kylančios pareigos atlyginti 2014-11-06 eismo įvykio metu nukentėjusio trečiojo asmens patirtus nuostolius.

Detaliai žalos atlyginimo klausimus reglamentuojančio Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje pateikiama žalos samprata, pagal kurią žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, asmens turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jei nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Civilinio kodekso 6.250 straipsnyje įtvirtintas visiško nuostolių atlyginimo principas ne tik suteikia nukentėjusiam asmeniui teisę reikalauti visiško nuostolių atlyginimo, bet ir numato, kad asmeniui neturi būti atlyginama daugiau žalos, nei jis patyrė. Vadinasi, būtina nustatyti asmens patirtų nuostolių atsiradimo priežastį ir patvirtinti, kad jie atsirado dėl konkretaus teisėto veiksmo. Be to, kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad norint taikyti bet kurią civilinės atsakomybės rūšį (tiek sutartinę, tiek deliktinę) reikia nustatyti visas būtinąsias civilinės atsakomybės sąlygas: nukentėjusios šalies patirtą žalą (nuostolius) (Civilinio kodekso 6.249 straipsnis); atsakingos dėl žalos atsiradimo šalies neteisėtus veiksmus (neteisėtą neveikimą) (Civilinio kodekso 6.246 straipsnis); kaltę, kuri preziumuojama, išskyrus įstatyme numatytus atvejus (Civilinio kodekso 6.248 straipsnis), ir priežastinį neteisėtų veiksmų (neteisėto neveikimo) ir padarytos žalos (nuostolių) ryšį (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis) (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje A. R. v. J. A., bylos Nr. 3K-3-467/2011).

Asmeniui atlygintini turtiniai praradimai pasireiškia kaip nuostoliai, jeigu dėl neteisėtų veiksmų jis privalo turėti tam tikrų išlaidų ir taip bloginti savo turtinę padėtį. Tai gali būti išlaidos, susijusios su išpėjimu dėl žalos (pakenkimų) ar jos pašalinimu, neigiamų pasekmių likvidavimu, žalos dydžio nustatymu, ir kitos išlaidos. Vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje nustatyta taisykle, nukentėjusiam asmeniui atlygintini nuostoliai, kaip šio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: išlaidos turi būti *priverstinės*, *būtinės* ir *protingos* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002-03-20 nutartis civilinėje byloje J. M., I. M. v. L. M., Nr. 3K-3-479/2002).

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas civilinės atsakomybės sąlygas, teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad „taikant civilinę atsakomybę atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję priežastiniu ryšiu su tam tikrais skolininko veiksmais (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis). Tiesioginė (reali) žala paprastai yra neteisėtų veiksmų tiesioginis rezultatas, kuris atsiranda iš karto, tiesiogiai veikiant tam tikrą objektą.“ Be to, tam, kad neteisėtus veiksmus atlikusiai sutarties šaliai būtų taikoma civilinė atsakomybė, turi būti nustatytas tiek žalos padarymo faktas, tiek padarytos žalos dydis. Rungimosi civiliniame procese principas lemia tai, kad įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotoms šalims².

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėjo atstovė kartu su kreipimusi nepateikė paskolos suarties kopijos ir palūkanų sumokėjimo faktą patvirtinančių įrodymų. Taigi nėra galimybės

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015-08-06 nutartis civilinėje byloje R. L. V. R. J. ir E. Ž., Nr. 3K-3-456-684/2015.

įsitikinti, kad tokia paskolos sutartis tikrai buvo sudaryta, o palūkanos paskolos davėjui sumokėtos – nuostoliai patirti, taigi realūs.

Vadinasi, darytina išvada, kad Pareiškėjas nagrinėjamo ginčo atveju tokio pobūdžio nuostolių realumo neįrodė. Pareiškėjo kreipimesi nurodytos aplinkybės (paskolos sutarties sudarymas siekiant įvykdyti Draudikų biuro pateiktą reikalavimą, palūkanų dydis) taip pat neleidžia konstatuoti, kad minėti Pareiškėjo nuostoliai (1 110 Eur palūkanos) galėtų būti vertinami kaip priverstiniai ir protingi, neišvengiamai turėję atsirasti dėl to, kad Draudikas neįvykdė savo pareigos atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui 2014-11-06 eismo įvykio metu patirtus nuostolius. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo reikalavimas atlyginti 1 110 Eur palūkanas vertintinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu bei šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies patenkinti pareiškėjo V. K. reikalavimą – rekomenduoti AAS „BTA Baltic Insurance Company“ atlyginti pareiškėjui V. K. patirtus nuostolius, išskyrus reikalavimą atlyginti 1 110 Eur palūkanas.

2. Įpareigoti AAS „BTA Baltic Insurance Company“ iki 2016-05-18 raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Jeigu AAS „BTA Baltic Insurance Company“ neįvykdys minėtos rekomendacijos, tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Vilius Šapoka